

ks. Jan Dyduch

UNIWERSYTET PAPIESKI JANA PAWŁA II W KRAKOWIE

Wspólnota akademicka Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie

Wspólnotę akademicką Uniwersytetu Papieskiego w Krakowie stanowią jego władze, pracownicy naukowcy, dydaktyczni, administracyjni i studenci. Do władz uczelni należą kolegia i osoby fizyczne, które kierują jej wieloraką działalnością. Zagadnienie to wymaga odrębnego omówienia. W niniejszym artykule zajmiemy się tylko pracownikami i studentami Uniwersytetu, gdyż oni we wzajemnej współpracy realizują cele i zadania Uniwersytetu pod przewodnictwem jego statutowych władz. Szczętne zadania Uniwersytetu Papieskiego inspirowane jest tradycyjna idea: mistrz – uczeń. Jej ożywienie wydatnie przyczyni się do umocnienia i rozwoju wspólnoty akademickiej.

1. Cele i zadania Uniwersytetu

Statut Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie [dalej: Statut UPJPII] stwierdza: „Cała wspólnota akademicka: władze kolegialne i indywidualne, pracownicy naukowcy, dydaktyczni, administracyjni i studenci, wszyscy w ramach swych funkcji są odpowiedzialni za dobro i winni dbać o jej rozwój”¹. Nadrzędnym zatem celem wspólnoty akademickiej Uniwersytetu Papieskiego jest odpowiedzialne i gorliwe spełnianie, przez wszystkich jej członków, tych zadań i funkcji, które zostały im powierzone. Cała wspólnota jest wielkim dobrem, ale dobrem dynamicznym, o którego zachowanie i rozwój winni troszczyć się wszyscy do niej należący.

¹ Statut Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, 5 IX 2010, broszura, art. 10.

Uniwersytet Papieski należy do kategorii uczelni kościelnych, których strukturę i zadania określa konstytucja apostolska *Sapientia christiana*². Dokument ten podkreśla, że przedmiotem badań naukowych uczelni kościelnej jest objawienie chrześcijańskie. Mają one rozwijać różne dyscypliny kościelne, zmierzając do coraz lepszego poznawania i rozumienia objawienia Bożego w kontekście współczesnych zdobyczy nauki. Badanie i przekazywanie w sposób naukowy Objawienia to równocześnie pogłębianie i przekazywanie depozytu wiary. Wymaga to od uczonego szczególnej postawy, mianowicie postawy wiary i posłuszeństwa dla Nauczycielskiego Urzędu Kościoła, który jest jedynym autorytatywnym interpretatorem objawienia Bożego³.

Ten wyznaczony przez Kościół cel podejmuje Uniwersytet Papieski w Krakowie: „Celem Uniwersytetu jest: zgłębianie depozytu wiary, rozwijanie badań z zakresu filozofii i innych dyscyplin naukowych”⁴. Tak więc wiodącym celem UPJPII jest badanie, zgłębianie i przekazywanie depozytu wiary. Nie wyczerpuje to jednak całości przedmiotu jego badań, bowiem w orbicie jego zainteresowań są także inne dyscypliny naukowe, jak to wyraźnie zaznacza Statut UPJPII. Takie rozwiązanie jest w pełni zgodne ze wskazaniem Kościoła: „Powiązanie z posługą ewangelizowania powinno mieć miejsce również na wydziałach tych nauk, które wprawdzie nie posiadają szczególnego związku z chrześcijańskim objawieniem, ale mogą w dużej mierze pomóc w podejmowaniu dzieła ewangelizacji; z tej właśnie racji Kościół docenia je, eryguje jako wydziały kościelne i dlatego też zachowują one szczególny związek z kościelną hierarchią”⁵. „Badanie” depozytu wiary i innych dyscyplin naukowych mających pomóc w dziele ewangelizacji jest priorytetowym zadaniem Uniwersytetu Papieskiego. Naucza o tym Jan Paweł II: „Potrzeby ewangelizacji odsyłają nas zawsze do prawidłowo uprawianych nauk: do teologii, do filozofii, do prawa, do historii – do tylu innych jeszcze gałęzi wiedzy, które kształtują współczesną umysłowość człowieka, jakiego spotykamy na drodze Ewangelii”⁶. W ramach działalności ewangelizacyjnej Uniwersytet Papieski przygotowuje kadry do

2 Joannes Paulus P.P. II, *Constitutio Apostolica Sapientia christiana*, 15 IV 1979, „Acta Apostolicae Sedis” 71 (1979), s. 469–499 [dalej: Jan Paweł II, konst. *Sapientia christiana*], tłum. w: *Posoborowe prawodawstwo kościelne*, zebrał i przetłumaczył ks. E. Szafrowski, t. 12, z. 1, Warszawa 1983, s. 210–256.

3 Por. tamże, wstęp.

4 Statut UPJPII, art. 5.

5 Jan Paweł II, konst. *Sapientia christiana*, Wstęp III.

6 Joannes Paulus P.P. II, *Ad quosdam Poloniae episcopos occasione oblati „ad limina” visitationis coram admissos*, 12 XI 1987, „Acta Apostolicae Sedis” 80 (1988), s. 639–640.

prowadzenia duszpasterstwa i apostołstwa. Przygotowuje do duszpasterstwa rzesze alumnów seminariów duchownych, zarówno diecezjalnych, jak i zakonnych oraz prowadzi stałą formację intelektualną i duszpasterską kapłanów⁷. Uniwersytet Papieski kształci i wychowuje katolików świeckich. Formacja intelektualna i duchowa, jaką zdobywają w czasie studiów uniwersyteckich, pozwala im następnie podejmować wielorakie zadania apostołskie w Kościele i w świecie⁸.

Uniwersytet Papieski troszczy się zarówno o wykształcenie, jak i o wychowywanie swoich studentów, zgodnie ze wskazaniami Kościoła: „dawać wyższe wykształcenie studentom we własnych dyscyplinach, zgodnie z doktryną katolicką i w sposób właściwy przygotować ich do podejmowania różnych funkcji, jak również prowadzić ustawiczną, czyli stałą formację szafarzy Kościoła”⁹. Wykształcenie i wychowanie studentów w dużej mierze bazuje na właściwym ustawieniu relacji i więzów między pracownikami naukowymi a studentami, które są budowane na wspomnianej już tradycyjnej zasadzie kontaktów mistrz – uczeń. Odzwierciedla to Statut UPJPII: „W nauczaniu uwzględnia się metody naukowo-dydaktyczne właściwe każdej z dyscyplin. Należy ukazywać studentom związek życia z wiarą, uczyć ich szacunku dla prawdy, poszanowania ludzkiej godności i kultury oraz pobudzać do stałego pogłębiania wiedzy”¹⁰.

Bardzo istotnym zadaniem Uniwersytetu Papieskiego jest kształcenie i wychowywanie studentów w duchu jedności wiary i nauki. Uczelnia ma przygotować swoich studentów nie tylko jak dobrych fachowców w różnorodnych dyscyplinach wiedzy, ale nauczyć ich życia zgodnego z wiarą. U podstaw takiego wychowania i wykształcenia ma leżeć przekonanie, że wiara i nauka nie są sobie przeciwstawne, ale wzajemnie się potrzebują i uzupełniają. Bardzo przekonująco nauczał o tym Jan Paweł II w encyklice *Fides et ratio* z 14 września 1998 roku¹¹. Rozpoczyna ją słowami: „Wiara i rozum «Fides et ratio» są jak dwa skrzydła, na których duch ludzki unosi się ku kontemplacji prawdy”¹². Uniwersytet Papieski przygotowuje

7 Por. J. Dyduch, *Rola uczelni kościelnych i katolickich w świetle powszechnego prawodawstwa posoborowego*, „Analecta Cracoviensia” 24 (1992), s. 149.

8 Por. *Statut Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie*, opracowanie i komentarz J. Dyduch, Kraków 1992, s. 39.

9 Jan Paweł II, konst. *Sapientia christiana*, art. 3, § 2.

10 Statut UPJPII, art. 106.

11 Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. 1: *Encykliki*, Kraków 2006, s. 675–738.

12 Tamże, s. 676.

nie tylko do dialogu rozumu i wiary, lecz także do dialogu ze światem współczesnym. W szczególności jest to zadanie studiów filozoficznych: „Pierwszorzędnym celem studium filozofii jest głębsze zrozumienie podstawowych dla człowieka i jego życia prawd oraz wspieranie dialogu ze światem współczesnym”¹³. Uczelnia, prowadząc dialog ze światem współczesnym i w tym duchu wychowując studentów, zmierza do tego, aby ten świat uczynić bardziej ludzkim. Nie jesteśmy z tego świata, lecz jesteśmy na tym świecie i dlatego Uniwersytet Papieski chce go przepoić duchem Ewangelii.

W duchu Ewangelii Uniwersytet Papieski pragnie odnowić naukę i kulturę polską, chce ją ewangelizować. W tym celu przygotowuje zastępy inteligencji katolickiej. Szczególna rola przypada w tym względzie Wydziałowi Historii i Dziedzictwa Kulturowego oraz Wydziałowi Nauk Społecznych. Ta zmieniona, nowa rozwinięta nazwa Wydziału Historii już wskazuje na troskę o polską kulturę: „Celem działalności Wydziału Historii i Dziedzictwa Kulturowego jest badanie i upowszechnianie dziejów Kościoła, ze szczególnym uwzględnieniem jego roli w historii i kulturze narodów słowiańskich, w tym przede wszystkim Polski”¹⁴. Podobnie Wydział Nauk Społecznych, badając współczesną sytuację społeczną, zmierza do ukształtowania jej w służbie człowiekowi, jego rozwoju, ochrony jego praw w duchu bogatej społecznej nauki Kościoła¹⁵. Tenże wydział jako zadanie dla siebie wyznaczył: „spełnianie istotnej roli kulturotwórczej, wpisując się w dokonania środowisk akademickich Krakowa i Kościoła w Polsce; kształtowanie świadomości społecznej, inspirowanej katolicką nauką społeczną; współpracę z innymi ośrodkami katolickiej myśli społecznej oraz kształcenie elit inteligenckich [...]”¹⁶. Uniwersytet Papieski, służąc ewangelizacji poprzez badanie i przekazywanie niezmiennego depozytu objawienia Bożego, stara się go przekazywać uwzględniając aktualne potrzeby Kościoła i korzystając z nowoczesnych metod naukowych. W ten sposób służy on nowej ewangelizacji. Nowa ewangelizacja staje się współcześnie priorytetowym zadaniem Kościoła. Bardzo wyraźnie podkreśla to zarówno Jan Paweł II, jak i Benedykt XVI. Naucza on w liście apostolskim powołującym do życia Papieską Radę ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, „że Kościół, prowadząc swą działalność ewangelizacyjną, ustawicznie musi starać się o znalezienie

¹³ Statut UPJPII, art. 152.

¹⁴ Tamże, art. 159.

¹⁵ Por. tamże, art. 167.

¹⁶ Tamże, art. 168.

odpowiednich środków i języka, aby dotrzeć do pozostających z dala od wiary [...] z Objawieniem Boskim i wiarą w Jezusa Chrystusa”¹⁷. Nowa ewangelizacja skierowana jest przede wszystkim do krajów dawnej chrystianizacji, w których szerzy się obojętność religijna i ateizm, ale jej istota polega na głoszeniu tej samej Ewangelii nowymi, skutecznymi metodami i z nową gorliwością. Stąd prowadzenie nowej ewangelizacji potrzebne jest w całym Kościele.

Uniwersytet Papieski chce służyć tak pojętej nowej ewangelizacji. Integralną Ewangelię, bez jakichkolwiek zmian i wypaczeń, pragnie przekazywać współczesnym ludziom językiem i metodami, które są bardziej skuteczne. Odzwierciedla to Statut UPJPII: „Badania naukowe i nauczanie winny być ukierunkowane na pogłębienie znajomości prawdy zawartej w Objawieniu chrześcijańskim i na rozwiązywanie w jego świetle problemów, przed którymi stoi Kościół”¹⁸.

2. Pracownicy Uniwersytetu

Czołową grupą wspólnoty akademickiej są wykładowcy. Postanawia konstytucja *Sapientia christiana*: „Każdy wydział powinien mieć liczbę wykładowców, przede wszystkim stałych, odpowiednią do rangi i rozwoju poszczególnych dyscyplin, jak również zapewniającą konieczną troskę o studentów i ich postęp”¹⁹. Statut powinien określić różne grupy wykładowców, ich przygotowanie, warunki do objęcia stanowiska, władze uprawnione do ich mianowania. Wszystko to powinno uwzględniać praktyki uniwersyteckie obowiązujące w danym kraju²⁰. Przywołana konstytucja stawia wysokie wymagania kwalifikujące do włączenia do grupy wykładowców stałych. Są to: posiadanie odpowiedniej wiedzy, przymiotów moralnych, połączonych z poczuciem odpowiedzialności. Wiedza wykładowcy powinna być potwierdzona stopniem lub tytułem naukowym, odpowiadającym wymogom na innych wyższych uczelniach w kraju oraz dorobkiem naukowym wyrażającym się w opublikowanych pracach naukowych, uznanych przez kompetentne gremia.

¹⁷ Benedykt XVI, Motu proprio *Ubicumque et semper*, 21 IX 2010, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 32 (2011) nr 1, s. 12.

¹⁸ Statut UPJPII, art. 107.

¹⁹ Jan Paweł II, konst. *Sapientia christiana*, art. 22.

²⁰ Por. tamże, art. 23 i 24.

Wykładowca powinien odznaczać się pedagogiczną zdolnością nauczania i dysponować odpowiednią ilością czasu²¹.

Te wytyczne konstytucji *Sapientia christiana* realizuje Statut UPJPII. Nakazuje on zatrudnić potrzebną liczbę wykładowców i innych pracowników niezbędnych do owocnego funkcjonowania uczelni²². Stwierdza: „Nauczycielami akademickimi są pracownicy naukowo-dydaktyczni i pracownicy naukowci zatrudnieni na stanowiskach: a) profesora zwyczajnego; b) profesora nadzwyczajnego; c) adiunkta; d) asystenta”²³. Wymienieni wykładowcy – nauczyciele akademicki są zobowiązani zarówno do prowadzenia zajęć ze studentami, jak i do publikowania prac naukowych z uprawianej przez siebie dyscypliny, które by potwierdzały prowadzone przez nich badania naukowe i systematyczny rozwój.

Wyraża to Statut UPJPII: „Do obowiązków pracowników naukowo-dydaktycznych Uniwersytetu należy: 1) praca naukowo-badawcza i dydaktyczna, a w przypadku profesorów i doktorów habilitowanych także kształcenie kadry młodszych pracowników nauki; 2) podnoszenie swoich kwalifikacji; 3) praca wychowawcza, a w szczególności kształtowanie moralnych i patriotycznych postaw studentów; 4) udział w pracach organizacyjnych Uniwersytetu, udział w posiedzeniach, pełnienie funkcji i wykonywanie czynności powierzonych przez władze Uczelni; 5) Realizowanie wymiaru czasu pracy określonego obowiązującą ustawą o szkolnictwie wyższym”²⁴. Działalność przywołanych pracowników naukowo-badawczych jest także normowana przez ustawy świeckie dotyczące zarówno szkolnictwa wyższego, jak i prawa pracy. W związku z tym w statucie i w regulaminach ustawy te muszą być uwzględnione. Chodzi tu z jednej strony o to, aby Uniwersytet nie utracił swojej kościelnej tożsamości i autonomii, a z drugiej miał równouprawnienie z uniwersytetami państwowymi²⁵.

„Nauczycielami akademickimi są także pracownicy dydaktyczni zatrudnieni na stanowiskach: a) starszego wykładowcy; b) wykładowcy; c) lektora; d) instruktora”²⁶. Głównym zadaniem wymienionych jest prowadzenie dydaktyki. Jako

21 Por. tamże, art. 25.

22 Por. Statut UPJPII, art. 46.

23 Tamże, art. 47.

24 Tamże, art. 67.

25 Por. G. May, *Die Hochschulen*, [w:] *Handbuch des Katholischen Kirchenrechts*, hrsg. von J. Listl, H. Müller, H. Schmitz, Regensburg 1983, s. 600.

26 Statut UPJPII, art. 48.

nauczyciele akademicki są zatrudnieni również dyplomowani bibliotekarze, dyplomowani pracownicy dokumentacji i informacji naukowej oraz dyplomowani informatycy. Oprócz zajęć ze studentami zajmują się obsługą urzędzeń i instytucji służących prawidłowemu funkcjonowaniu uczelni²⁷.

Statut ogólnie określa wymagania od pracowników Uniwersytetu w sposób następujący: „Pracownikami Uniwersytetu mogą być osoby o odpowiednich kwalifikacjach, które wiernie przyjmują doktrynę katolicką, kierują się w życiu zasadami etyki katolickiej, dobrze wypełniają swoje obowiązki i troszczą się o dobro Uniwersytetu”²⁸. Tak więc obok kwalifikacji naukowych pracownik Uniwersytetu Papieskiego musi odznaczać się wiernością doktrynie katolickiej, o czym już wyżej wspominaliśmy. W tym miejscu trzeba postawić konkretne pytanie: czy osoby należące do innej religii niż katolicka, albo niewyznające żadnej religii mogą być wykładowcami w Uniwersytecie Papieskim?

Odpowiadając na to pytanie, trzeba przywołać podział na uniwersytety katolickie i kościelne. W uniwersytetach katolickich, zgodnie z konstytucją *Ex corde Ecclesiae*²⁹, mogą wykładać osoby zarówno wyznające inną religię, jak i niewyznające żadnej religii, jeśli akceptują katolicki charakter Uniwersytetu i nie stanowią większości wykładowców³⁰. Surowsze zasady w tym względzie należy stosować do wykładowców w uczelniach kościelnych, a do takich należy Uniwersytet Papieski. Wydaje się, że przywołane osoby mogą być tam zatrudnione wyjątkowo, nie mogą wykładać dyscyplin teologicznych i ściśle z nimi związanych. Mogłyby wykładać nauki pomocnicze, np. pewne dziedziny historii, prezentując tylko wiedzę fachową, bez kontekstów ideologicznych i akceptując w całej rozciągłości kościelny charakter uczelni. Wyraża to Statut UPJPII: „Jako nauczyciele akademicki w Uniwersytecie mogą być zatrudnione te osoby, które należą do Kościoła katolickiego i odznaczają się rzetelnością w pełnieniu obowiązków. Osoby, które należą do innego wyznania lub religii, względnie nie wyznają żadnej wiary religijnej mogą być zatrudnione, o ile akceptują katolicki charakter Uczelni”³¹.

27 Por. tamże, art. 49.

28 Tamże, art. 52.

29 Joannes Paulus P.P. II, *Constitutio Apostolica Ex corde Ecclesiae*, 15 VIII 1990, „Acta Apostolicae Sedis” 82 (1990), s. 1475–1509.

30 Por. tamże, art. 4.

31 Statut UPJPII, art. 53.

Szczególne wymagania stawia się wykładowcom dyscyplin odnoszących się do wiary i moralności. Winni oni swoje zadania wykonywać w pełnej współpracy z Nauczycielskim Urzędem Kościoła, a przede wszystkim biskupem Rzymu, a także otrzymać od wielkiego kanclerza misję kanoniczną i złożyć wyznanie wiary³². Wyraża to Statut: „Wielki kanclerz udziela misji kanonicznej pracownikom Uniwersytetu wykładającym dyscypliny odnoszące się do nauki wiary i moralności, a w uzasadnionych wypadkach odbiera tę misję”³³.

Wśród wykładowców konstytucja *Sapientia christiana* wyróżnia zespół tych wykładowców, którzy mają należeć do „najwyższej grupy”. Mają oni przed nominacją otrzymać *nihil obstat* Stolicy Apostolskiej³⁴. Zgodnie z aktualnym Statutem UPJPII do tej grupy należą ci, którzy mają otrzymać: 1) tytuł profesora, 2) stanowisko profesora zwyczajnego, 3) stanowisko profesora nadzwyczajnego³⁵. „Tytuł profesora nadaje Wielki Kanclerz, po przeprowadzeniu odpowiedniego przewodu przez radę wydziału i po uzyskaniu pozytywnej decyzji Centralnej Komisji ds. Tytułów i Stopni Naukowych”³⁶. „Stanowisko profesora zwyczajnego nadaje wielki kanclerz po spełnieniu wymogów określonych w regulaminie oraz po uzyskaniu *nihil obstat* Stolicy Apostolskiej”³⁷. „Stanowisko profesora nadzwyczajnego nadaje rektor, po spełnieniu wymogów określonych w regulaminie oraz po uzyskaniu *nihil obstat* Stolicy Apostolskiej”³⁸. Oprócz wymienionych wykładowców, należących do najwyższej grupy, są jeszcze wykładowcy posiadający stopień doktora habilitowanego i stopień doktora. Stopnie te nadaje rada wydziału po przeprowadzeniu odpowiednich przewodów³⁹. Przez wiele lat w krakowskiej uczelni teologicznej było nadawane stanowisko docenta. Było ono nadawane na Papieskiej Akademii Teologicznej tylko osobom, które uzyskały stopień doktora habilitowanego⁴⁰. Po zniesieniu przywołanego stanowiska przez ustawodawstwo państwowe, przestało

32 Por. Jan Paweł II, konst. *Sapientia christiana*, art. 26 i 27; por. Statut UPJPII, art. 54 i 55.

33 Statut UPJPII, art. 12, p. 9.

34 Por. art. 27 § 2.

35 Por. art. 12, p. 8.

36 Statut UPJPII, art. 57.

37 Tamże, art. 58.

38 Tamże, art. 59.

39 Por. tamże, art. 60 i 61.

40 Por. A. Kubiś, *Papieski Wydział Teologiczny w Krakowie*, [w:] *Wyższe szkolnictwo kościelne w Polsce*, red. J. Majka, Kraków 2002, s. 24–25.

być one nadawane także w Papieskiej Akademii Teologicznej. Stąd w aktualnym Statucie UPJPII nie jest wymieniane.

Statut następująco normuje przejście na emeryturę: „Pracownicy, którzy osiągnęli wiek emerytalny, przechodzą na emeryturę zgodnie z obowiązującymi przepisami emerytalno-rentowymi oraz ustawą o szkolnictwie wyższym. Senat może przedłużyć im zatrudnienie⁴¹. Zasadniczo przejście wykładowcy Uniwersytetu na emeryturę czy rentę jest regulowane przepisami państwowymi. Tym, którzy osiągnęli wiek emerytalny, a są potrzebni na Uczelni, senat może przedłużyć zatrudnienie, zwłaszcza wykładowcom posiadającym tytuł profesora. Senat także może przyznać nauczycielom akademickim różne urlopy: wypoczynkowe, naukowe, dla poratowania zdrowia i w celu kształcenia zawodowego⁴². Statut reguluje także procedurę dyscyplinarną dotyczącą nauczycieli akademickich oskarżonych o rażące wykroczenia natury etycznej, głoszenie błędnej doktryny czy poważne zaniedbanie obowiązków. W takich przypadkach rada wydziału podejmuje decyzję o ukaraniu pracownika, czy to przez upomnienie, zawieszenie w czynnościach lub usunięcie. Ta decyzja wymaga zatwierdzenia senatu. Ostateczną decyzję o zawieszeniu lub usunięciu nauczyciela akademickiego podejmuje wielki kanclerz. Może on także bez żadnej procedury, w wyjątkowo poważnych przypadkach, czasowo zawiesić nauczyciela akademickiego, dopóki nie zakończy się zwyczajny sposób postępowania. Od powyższych decyzji zainteresowany ma prawo odwołania, zgodnie z przepisami prawa kanonicznego⁴³.

Szczególną grupę wspólnoty akademickiej stanowią pracownicy administracji i obsługi. Ich bezpośrednim przełożonym jest kanclerz (dyrektor administracyjny), w zakresie ustalonym przez regulaminy i rektora⁴⁴. Wszystkim pracownikom Uniwersytetu przysługują nagrody, zgodnie z regulaminami i postanowieniami senatu. Mogą oni także korzystać z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, zgodnie z przepisami państwowymi i odrębnego regulaminu uczelni⁴⁵.

41 Statut UPJPII, art. 62.

42 Por. tamże, art. 70.

43 Por. tamże, art. 63–66.

44 Por. tamże, art. 98, 100, 103.

45 Por. tamże, art. 71–72.

3. Studenci Uniwersytetu

Istotną grupą wspólnoty akademickiej Uniwersytetu są studenci. Jest oczywiste, że bez studentów nie może istnieć żadna uczelnia. Uczelnie kościelne są otwarte dla wszystkich kandydatów, którzy odpowiadają wymogom formalnym i kierują się zasadami moralności chrześcijańskiej⁴⁶. Postanawia Statut: „Studentami Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie mogą być osoby, które uzyskały świadectwo dojrzałości, zobowiązują się uznawać i szanować katolicki charakter Uniwersytetu oraz kierują się zasadami moralności chrześcijańskiej”⁴⁷. Zarówno kandydatom na studia, jak i studentom musi towarzyszyć świadomość studiowania na Uniwersytecie Papieskim, który to fakt nakłada na nich pewne obowiązki. Wyraża to ślubowanie składane podczas immatrykulacji: „Zdajemy sobie sprawę z odpowiedzialności wobec Kościoła, który przyjmuje nas w progi swojej Uczelni, abyśmy zdobywali wiedzę i umiejętności potrzebne w przyszłej naszej pracy”⁴⁸.

Podstawowym warunkiem przyjęcia na studia jest dokument, który – zgodnie z przepisami danego kraju – upoważnia do podjęcia studiów na jego wyższych uczelniach. W Polsce takim dokumentem jest świadectwo dojrzałości, uzyskane zgodnie z przepisami prawa państwowego. Stąd świadectwa zdanej matury, które nie posiadają waloru ważności wobec państwa nie upoważniają do podjęcia studiów w Uniwersytecie Papieskim. Dodatkowe warunki i zasady rekrutacji, które powinni spełnić zamierzający podjąć studia, określa senat. Te ustalenia mają być podane do wiadomości na dziewięć miesięcy przed rozpoczęciem roku akademickiego⁴⁹. Ustalając te warunki, senat musi uwzględnić ustawę o szkolnictwie wyższym. Statut wymaga, aby duchowni, podejmując studia w Uniwersytecie, przedstawili zezwolenie własnego ordynariusza, natomiast osoby zakonne zezwolenie wyższego przełożonego czy wyższej przełożonej⁵⁰. Poprzedni Statut PAT wymagał dodatkowo od świeckich kandydatów na studia opinii od kompetentnego duszpasterza⁵¹. Aktualny Statut nie przewiduje takiego wymagania. Każda rada wydziału powołuje Wydziałową Komisję Rekrutacyjną, która decyduje o przyjęciu

46 Por. Jan Paweł II, konst. *Sapientia christiana*, art. 31.

47 Statut UPJPII, art. 73.

48 Tamże, art. 79.

49 Por. tamże, art. 76.

50 Por. tamże, art. 75.

51 Por. Statut PAT, art. 57.

na studia. Od jej decyzji przysługuje odwołanie do dziekana, a następnie do rektora, którego decyzja jest ostateczna⁵².

Uniwersytet Papieski jest otwarty również na przyjmowanie i kształcenie studentów z zagranicy. Jest wieloletnią tradycją krakowskiej papieskiej uczelni obecność w jej murach studentów zagranicznych, zwłaszcza z krajów ościennych⁵³. Aktualny Statut postanawia: „Osoby nieposiadające obywatelstwa polskiego mogą podejmować studia na Uniwersytecie zgodnie z obowiązującymi ustawami oraz wewnętrznym regulaminem Uczelni”⁵⁴. Nie możemy pominąć pytania: czy w Uniwersytecie Papieskim mogą studiować osoby wyznające inne religie niż katolicka i niewyznające żadnej? Przestrzegając zasady o wolności sumienia i wolności religijnej, nikogo nie można wykluczyć. Biorąc jednak pod uwagę sytuację religijną w Polsce, takie przypadki są rzadkie i mają charakter wyjątkowy. Wydaje się jednak, że studiowanie przez wspomniane wyżej osoby dyscyplin ściśle teologicznych zasadniczo miałyby się z celem. W każdym przypadku tacy studenci, studiując w Uniwersytecie Papieskim, zobowiązani są uznawać i szanować jego kościelny charakter. Dodatkowym argumentem przemawiającym za wykluczeniem dyskryminacji religijnej jest fakt, iż studentom Uniwersytetu Papieskiego przysługują wszystkie prawa studentów określone w polskim prawie państwowym⁵⁵.

Oprócz studentów zwyczajnych na wszystkie wydziały na podstawie decyzji dziekana mogą być przyjmowani wolni słuchacze. Mogą oni, po zaliczeniu I semestru pierwszego roku studiów ubiegać się o przyjęcie w poczet zwyczajnych studentów. Odnośną decyzję podejmuje dziekan⁵⁶. Dziekan może zezwolić studentowi w poszczególnych i uzasadnionych przypadkach na podjęcie indywidualnego toku studiów według wymogów określonych w regulaminach⁵⁷. Oprócz studentów uczestniczących w studiach stacjonarnych, Uniwersytet prowadzi studia dla studentów studiów niestacjonarnych, zwanych również studiami zaocznymi⁵⁸.

52 Por. Statut UPJPII, art. 77.

53 Por. J. Dyduch, *Papieska Uczelnia w Krakowie, przeszłość, teraźniejszość i przyszłość*, [w:] *Testi Joannis Pauli II*, red. S. Koperek, Kraków 2009, s. 520.

54 Statut UPJPII, art. 74.

55 Por. tamże, art. 80.

56 Por. tamże, art. 81–82.

57 Por. tamże, art. 83.

58 Por. tamże, art. 109.

Odrębną grupę stanowią studenci studiów doktoranckich, prowadzonych zgodnie z ustawami państwowymi oraz statutem i regulaminami Uniwersytetu⁵⁹.

Studenci mają prawo do rozwoju naukowego zmierzającego do uzyskania tytułów zawodowych i stopni naukowych, do otrzymania wielorakiej pomocy, do aktywnego uczestniczenia w życiu uczelni, zgodnie z jej statutem i regulaminami⁶⁰. Przywołane w sposób ogólny prawa studentów są w dużej mierze także ich obowiązkami, podkreślając przestrzeganie Statutu i regulaminów uczelni, do czego studenci zobowiązują się ślubowaniem składanym podczas immatrykulacji⁶¹. Szczególnym prawem, a w pewnej mierze obowiązkiem, studentów Uniwersytetu Papieskiego jest uczestnictwo w zorganizowanym dla nich duszpasterstwie akademickim. Prawodawca kościelny zobowiązuje biskupa: „Biskup diecezjalny powinien otoczyć studentów szczególną troską duszpasterską, nawet erygując dla nich parafię, albo przynajmniej wyznaczyć do tego, na sposób stały, niektórych kapłanów...” (kan. 813 KPK). Obowiązek, o którym mowa w przywołanym kanonie, rozciąga się na wszystkie uczelnie wyższe, a wynika z obowiązku zorganizowania wychowania katolickiego i korzystania z niego⁶².

Spełnianie obowiązków ułatwiają studentom odpowiednio ukształtowane organizacje i stowarzyszenia. Mają oni prawo do ich zakładania i uczestniczenia w ich działalności: „Studenci mają prawo do zrzeszenia się w stowarzyszeniach i organizacjach studenckich działających w Uniwersytecie, pod kierunkiem kuratora powołanego przez radę wydziału i zatwierdzonego przez Senat”⁶³. Cele organizacji i stowarzyszeń studenckich nie mogą być sprzeczne z prawodawstwem regulującym działalność Uniwersytetu. Dlatego mają przedstawić swoje regulaminy do zatwierdzenia senatowi. W przypadku naruszenia przywołanych norm senat, na wniosek rektora, może rozwiązać organizację studencką lub zawiesić jej działalność⁶⁴.

Wydaje się, że organizacje i stowarzyszenia studenckie winny się zajmować przede wszystkim promocją nauki (koła naukowe) i działalnością charytatywną (wolontariat). Zrzeszenia studentów Uniwersytetu Papieskiego nie powinny przybierać charakteru partii politycznych. Mając na uwadze to, że Kościół nie służy

59 Por. tamże, art. 96.

60 Por. tamże, art. 84.

61 Por. tamże, art. 85 i 79.

62 Por. *Kodeks prawa kanonicznego. Komentarz*, red. P. Majer, Kraków 2011, s. 623.

63 Statut UPJPII, art. 89.

64 Por. tamże, art. 90–91.

żadnej partii politycznej, ani nie jest powiązany z żadną frakcją polityczną, trzeba przyjąć, iż również Uniwersytet Papieski nie może się wiązać z żadną opcją polityczną⁶⁵. Dla organizowania życia studentów w Uniwersytecie został powołany samorząd studencki, który jest jedynym przedstawicielem wspólnoty studenckiej i działa zgodnie z prawodawstwem państwowym i kościelnym oraz własnym regulaminem zatwierdzonym przez senat. Senat też opiekuje się działalnością samorządu i wspiera go środkami finansowymi. Podobny charakter ma samorząd doktorantów. Obydwa te gremia typują swoich przedstawicieli do senatu i rad wydziałów⁶⁶.

W konsekwencji poważniejszych naruszeń norm etycznych, czy też przepisów Uniwersytetu, student ponosi odpowiedzialność wobec Uczelnianej Komisji Dyscyplinarnej ds. Studentów lub wobec Sądu Koleżeńckiego Samorządu Studenckiego. Ich skład i procedurę określają regulaminy uczelni⁶⁷. Statut przewiduje sytuacje, w których student zostaje skreślony z listy studentów, na przykład ukaranie karą dyscyplinarną, jaką jest wydalenie z uczelni, lub w których może z tej listy być skreślony, na przykład za nieuzyskanie zaliczenia semestru lub roku w określonym terminie⁶⁸. W wychowywaniu i kształceniu studentów Uniwersytetu Papieskiego trzeba mocno podkreślać jego wielką i cenną spuściznę historyczną, sięgającą świętej Jadwigi Królowej. Za tę spuściznę odpowiedzialna jest cała wspólnota akademicka.

Zakończenie

Wspólnota akademicka Uniwersytetu Papieskiego jest zjednoczona wspólnymi celami i zadaniami. Wśród nich wiodące to zadania ewangelizacyjne. Uniwersytet Papieski, cała jego wspólnota, czyli władze, pracownicy i studenci mają uobecniać Chrystusa i Kościół w świecie współczesnym i być niejako „solą ziemi” i „jaśniejącym światłem”. Więzy między pracownikami a studentami winny być oparte na tradycyjnej idei: mistrz – uczeń.

65 Szerzej na ten temat por. J. Dyduch, *Polityka jako wyraz służby człowiekowi i społeczeństwu*, „Polonia Sacra” 16 (2012) nr 31, s. 5–16.

66 Por. Statut UJPII, art. 86, 87, 88, 96, 15, p. 8, 33, p. 6, 84, p. 7.

67 Por. tamże, art. 92.

68 Por. tamże, art. 93–94.

SUMMARY

Academic community of the Pontifical University of John Paul II in Krakow

The academic community of the Pontifical University of John Paul II in Krakow is constituted by: the authorities, the academic teachers, the lecturers, the administration office workers, and the students, of course. By the common and combined effort, they all must strive for continuation and development of the prominent past of the university. By doing this, the university will build up its future for the sake of the Church, Poland, and Europe.

Keywords: the Pontifical University of John Paul II, academic community, Church, status, rector, student

BIBLIOGRAFIA

1. Benedykt XVI, Motu proprio *Ubicumque et semper*, 21 IX 2010, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 32 (2011) nr 1, s. 12.
2. Dyduch J., *Papieska uczelnia w Krakowie, przeszłość, teraźniejszość i przyszłość*, [w:] *Testi Joannis Pauli II*, red. S. Koperek, Kraków 2009, s. 513–521.
3. Dyduch J., *Polityka jako wyraz służby człowiekowi i społeczeństwu*, „Polonia Sacra” 16 (2012) nr 31, s. 5–16.
4. Dyduch J., *Rola uczelni kościelnych i katolickich w świetle powszechnego prawodawstwa posoborowego*, „Analecta Cracoviensia” 24 (1992), s. 135–151.
5. Jan Paweł II, enc. *Fides et ratio*, 14 IX 1988, [w:] *Dzieła zebrane*, t. 1: *Encykliki*, Kraków 2006, s. 675–738.
6. Joannes Paulus P.P. II, *Ad quosdam Poloniae episcopos occasione oblata “ad limina” visitationis coram admissos*, 12 XI 1987, „Acta Apostolicae Sedis” 80 (1988), s. 639–640.
7. Joannes Paulus P.P. II, *Constitutio Apostolica Ex corde Ecclesiae*, 15 VIII 1990, „Acta Apostolicae Sedis” 82 (1990), s. 1475–1509.
8. Joannes Paulus P.P. II, *Constitutio Apostolica Sapientia christiana*, 15 IV 1979, „Acta Apostolicae Sedis” 71 (1979), s. 469–499.
9. *Kodeks prawa kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski, Poznań 1984.
10. *Kodeks prawa kanonicznego. Komentarz*, red. P. Majer, Kraków 2011.

11. Kubiś A., *Papieski Wydział Teologiczny w Krakowie*, [w:] *Wyższe szkolnictwo kościelne w Polsce*, red. J. Majka, Kraków 2002, s. 9–49.
12. May G., *Die Hochschulen*, [w:] *Handbuch des Katholischen Kirchenrechts*, hrsg. von J. Listl, H. Müller, H. Schmitz, Regensburg 1983, s. 605–631.
13. Statut Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, 16 X 1991, [w:] *Statut Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie*, opracowanie i komentarz J. Dyduch, Kraków 1992, s. 7–29.
14. Statut Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, 5 IX 2010, broszura.